

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Eskelinen, Teppo; Kumpuniemi, Laura

Title: Jakamistalous ja solidaarisuustalous : uusien talousmuotojen erottelun tarpeesta

Year: 2017

Version: Published version

Copyright: © 2017 Westermarck-Seura

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Eskelinen, T., & Kumpuniemi, L. (2017). Jakamistalous ja solidaarisuustalous : uusien talousmuotojen erottelun tarpeesta. *Sosiologia*, 54(2), 183-190.

<https://journal.fi/sosiologia/article/view/124290>

Avauksia ja keskustelua

Jakamistalous ja solidaarisuustalous: uusien talousmuotojen erottelun tarpeesta

---

Teppo Eskelinen ja Laura Kumpuniemi

Kapitalismin kriisialttius, eriarvoisuuden kasvu ja työn muutokset ovat viime vuosina siivittäneet keskustelua uudeltaisesta taloudesta. Uusien ja uusvanhojen talouden organisaatiomuotojen nähdään tuottavan hyvinvointia ja ympäristöystävällisyyttä (Jakonen & Silvasti 2015). Myös yhteiskuntatutkimuksen parissa ”jakamistalous” ja monet rinnakkaiskäsitteet ovat saaneet paljon huomiota. Vaikka keskustelu on erityisen tarpeellista, joskus näiden ”uusien talousmuotojen” lähtökohdat ja motiivit uhkaavat kuitenkin hämärtyä.

Tässä tekstissä analysoimme kahta uuden talouden muotoa, jakamistaloutta ja solidaarisuustaloutta. Tarkoituksemme on osoittaa, että nämä talousmuodot on syytä nähdä selvästi erillisinä sekä yhteiskuntatieteellisessä selittämisessä että näiden talousmuotojen sääntelyä pohdittaessa. Viime aikoina yleistynyt tapa käyttää jakamistaloutta kattokäsitteenä on harhaanjohtavaa ja hämääntää perustavanlaatuisia lähestymistapojen eroja.

Vaihtoehtojen luomiseen perustuvan *solidaarisuustalouden* ja kaupallista taloutta uudella tavalla organisoivan *jakamistalouden* välinen ero on näkyvimmillään suhteessa markkinatalouteen: pyritäänkö markkinoita lähinnä *tehostamaan* uusien teknologisten alustojen avulla vai rakennetaanko talousjärjestelmiä vipuvarjiksi markkinoiden arvokäsitystä *haastavaan* yhteiskunnalliseen muutokseen? Käsittelemme näiden talousmuotojen eroja kuitenkin myös tutkimalla niille ominaisia vuorovaikutuksen ja yhteisöllisyyden muotoja sekä järjestelmien kasvun malleja.

Käsitteiden sekamelskaa

Jakamistalous on epäilemättä yksi tämän ajan muotikäsitteistä. Sitä käytetään erityisesti kuuluisiksi tulneiden alustamallisten yritysten yhteydessä (Uber, Airbnb jne.) ja laajemmin symboloimaan siirtymää omistamisen taloudesta yhteiskäytön talouteen. Yhteiskäytön lisääntymisen onkin todellinen ilmiö, joka koskee talouden kenttää autoista yritysten pääkonttoreihin.

Jakamistalouden käsite kärsii kuitenkin epämääräisyydestä. Toisinaan sitä käytetään lähinnä uusilla teknologisilla alustoilla tapahtuvan vaihdon synonyymina, ja toisinaan sillä viitataan pitkään yhteiskäytön traditioon. Näitäkin useammin käsitteellä viitataan uuden talouden muotoihin kategorisesti. Yleisemminkin muodikkaat käsitteet kuten jakamistalous, alustatalous, yhteistoimin-

tatalous, kiertotalous, kohtuutalous, uusi talous ja monet taloudelle lisämääreen antamiseen perustuvat termit muodostavat vaikeasti hahmotettavan kentän. Hallinnollisia pyrkimyksiä kuvastava terminologia (sosiaaliset innovaatiot, alustatalouden sääntely jne.) mutkistaa keskustelua entisestään.

Samaan aikaan kiinnostus talouden rakentamiseen toisenlaisista lähtökohdista on kasvanut. Epävakauden ja eriarvoisuuden kasvu houkuttelee etsimään vaihtoehtoja. Paikalliset ja yhteisötason hankkeet ja avaukset pyrkivät talouden sekä vastapolitiikan yhdistämiseen, ja sen myötä yhteiskunnallisen aktivismin painopiste siirtyy muutoksen tekemiseen itse. Vaihtoehtoisen taloudellisen toiminnan piirissä haetaan yhteisöllisiä, taloudellista turvallisuutta kasvattavia ja tasa-arvoa vahvistavia malleja. Näitä talouden ja aktivismin malleja kutsutaan laajasti solidaarisuustaloudeksi. Suomessa tunnetuin solidaarisuustalouden muoto lienevät aikapankit.

Usein tällaiset aloitteet kuitenkin niputetaan mielivaltaisen tuntuisesti jakamistalouden käsitteen alle. Jakamistalous onkin saanut kattokäsitteen roolin, aivan kuin kaupallisten palveluiden *organisoinnin muoto* ja yhteiskunnallisen muutoksen hakeminen pienimuotoisten vaihtoehtoisen talouden kokeilujen avulla olisivat yksi ja sama asia. Esimerkiksi *Kirkko ja Kaupunki* -lehti kirjoitti äskettäin aikapankkeista: "Aikapankit ovat jakamistaloutta, mutta niissä ei liiku raha" (Serkkola 2017). Mutta onko "rahaton jakamistalous" osuva tapa kuvata aikapankkeja? Aikapankeissa korostuvat vaihtoehtoisuus, niiden kyky tuottaa yhteiskunnallista muutosta (Gregory 2015) sekä antikapitalismi (Caffentzis & Federici 2014). On vaikeaa löytää "rahattoman jakamistalouden" käsitteestä näitä näkökulmia. Useimmat solidaarisuustalouden toimijat pitävätkin jakamistaloudeksi kategorisointia syvästi hämmentävänä.

Solidaarisuustalouden taustat ja ideologiat

Solidaarisuustalous ei lähtökohtaisesti ole yksi jakamistalouden muoto, vaan joukko eri tavoin poliittisesti motivoituneita projekteja. Kyseessä on maailmanlaajuinen vaihtoehtotalouksien liike, jonka julkilausuttu tavoite on hyvinvoinnin lisääminen demokraattisesti ja siirtymä voitontavoitteluun perustuvasta talouskäsitteestä. Ihmisten roolia aktiivisina talouden tekijöinä ja päättäjinä pyritään vahvistamaan. Solidaarisuustalous perustuu arvoille, joista yleisimpiä ovat demokraattisuus, epähierarkkisuus, oikeudenmukaisuus, tasa-arvo, autonomia, monimuotoisuus, solidaarisuus ja kestävyys.

Solidaarisuustalousajattelun synty voidaan paikantaa Etelä-Amerikkaan ja joillekin ranskankielisille alueille (Ranska, Belgia ja Kanadan Quebec) 1980-luvulla (Poirier 2014). Tuolloin erityisesti Kansainvälisen valuuttarahaston rakenteellisen sopeuttamisen ohjelmat aiheuttivat taloudellista epävarmuutta ja suurtyöttömyyttä, mikä sai ihmiset etsimään uusia toimeentulon tapoja. Esimerkiksi osuuskuntia ja soppakeittäjiä perustettiin runsaasti. Tämän tilanteen ja toiminnan yhdistyminen markkinatalouden poliittiseen kritiikkiin johti toisenlaista taloutta vaativien liikkeiden syntyyn (Miller 2009). Parissakymmenessä vuodessa solidaarisuustaloustoiminta laajentui globaaliksi kansanliikkeeksi (Poirier 2014).

Solidaarisuustalouden ideana ei ole tarjota yhtä tapaa tehdä parempaa taloutta, vaan toimia "metaforisena yhteisenä tilana", jossa käydään keskustelua, luodaan vaihtoehtoja kokeilujen avulla sekä opitaan yhdessä. Solidaarisuustaloutta määrittävät arvot eivät pyri olemaan toimijoiden onnistumista mittaava tiukka kehikko. Pikemmin arvot konstituivat yhteistä toimintatilaa, jonka puitteissa voidaan käsitellä käytännöllisiä asioita, ideologisia tavoitteita ja kohdattuja ongelmia. (Miller 2010.) Poliittisten vaihtoehtojen luomisen

menetelmänä pidetään juuri yhdessä tekemistä – tämä on luonnollisesti eri asia kuin pelkkä ”jakaminen”.

Solidaarisuustalouden parissa pyritään organisoimaan tuotantoa koskevat päätökset ja vaihto tasa-arvoista osallistumista edistävällä tavalla. Tasa-arvoisen osallisuuden avulla yritetään vahvistaa päätöksenteon demokraattisuutta, horisontaalisuutta ja läpinäkyvyyttä. Tavoitteena on muodostaa demokraattisia yhteisöjä, joissa ihmiset voivat tukea toistensa oppimista ja toimia yhdessä. Sosiaalinen inklusio (Seyfang 2004) ja yhteisön rakentaminen (Seyfang 2003) ovatkin solidaarisuustalouden ydinkäsitteitä.

Uuden toiminnan ja uuden vuorovaikutuksen luomisen ohella talouden uudelleenmäärittelyn toinen ulottuvuus on tunnustuksen ja näkyvyyden antaminen sosiaalisesti arvokkaalle mutta markkinalogiikan sivuuttamalle toiminnalle (Cahn 2004, 32). Taloudellisen uusintamisen perusta on inhimillisessä vuorovaikutuksessa: kasvatusta, hoiva ja sosiaalinen vahvistaminen tapahtuvat kotitalouksissa, lähiyhteisöissä ja yhdistyksissä. Tällaisen talouden perustan toiminnassa korostuvat horisontaaliset suhteet ja kumppanuudet (Eisler 2007, 31; 103)¹.

Jakamistalouden merkitys ja puuttuva osallisuus

Jakamistalous voidaan ymmärtää yhdistelmäksi ”ikäikäisiä yhteisöllisiä toimintatapoja sekä nykyteknologian mahdollistamia moderneja yhteydenpidon muotoja” (Lahti & Selosmaa 2013). Käsitettä käytetään puhuttaessa muun muassa internetissä toimivilla alustoilla tapahtuvasta voittoa tavoittelevasta toiminnasta. Jakamistalouden ohella joskus

puhutaan alustakapitalismista, sillä nettialustoilla tapahtuva toiminta perustuu alihankkijasuhteisiin ja voittojen keskittymiseen pienelle määrälle ihmisiä (Scholz 2014). Jakamistalous ei käsitteenä viittaa ihmisten mahdollisuuksiin vaikuttaa talouden muotoon, saati politiikkaan, vaan ainoastaan taapaan tuottaa ja jakaa palveluita. Palvelun käyttäjät voivat päättää ainoastaan, käyttävätkö he palvelua ja kuinka kauan.

Jakamistalouden parissa korostetaan resurssien saamista tehokkaaseen käyttöön. Ihmisten resurssien katsotaan olevan vallitsevassa järjestelmässä alikäytössä, kun valtio ja markkinat eivät omistamisen ulosulkevuuden vuoksi osaa hyödyntää niitä täysipainoisesti. Omistettujen resurssien, kuten esimerkiksi asunnon, käyttötehokkuus siis kasvaa.

Siinä missä jakamistaloudessa korostetaan hukkaan menevien *resurssien* hyödyntämistä, solidaarisuustaloudessa korostetaan, ettei *ihmisiä* saa hukata. Aikapankkipioneeri Edgar Cahnin teoksen nimi *No More Throwaway People* (2004) on kuvaava. Ajatuksena on, että jokaisella ihmisellä on hyödyllisiä kykyjä professionaalista statuksesta tai koulutushistoriasta riippumatta (Nörgård 2013). Tämä tarkoittaa ihmisten näkemistä ”voimavaroina eikä kuluina” (Boyle, Slay & Stephens 2010). Toki myös jakamistalous perustuu ”amatööriyden eetokselle”, mutta solidaarisuustalouden radikaali inklusiivisuus on sille vierasta.

Solidaarisuustaloudessa on myös kysymys edellytysten luomisesta ihmisten kollektiiviselle oppimiselle. Yhteisiä tiloja luovissa prosesseissa ”ei ole työkaluja tai toiminnan subjekteja, jotka eivät muuttuisi prosessissa, joissa ovat mukana” (Stavrides 2016). Solidaarisuustaloudet eivät siis ole malleja tai instituutioita, jotka kerran toimimaan lähdettyään toimivat aina samalla tavalla, eivätkä ne ole alustoja sellaisessa mielessä, että vakaina pysyvät subjektit pelkästään käyttäisivät

1 Tällaisen talouden perustan korostaminen on tuttua myös *degrowth*-keskusteluista (Eisler 2007, 12; Joutsenvirta ym. 2016) ja feministisen kirjallisuuden parista (Gibson-Graham 2006a; Mies & Bennholdt-Thomsen 1999).

niitä. Sen sijaan solidaarisuustalouksia olisi tutkittava nimenomaan tietoisina kollektiivisina ja avoimina prosesseina.

Sosiaalinen vuorovaikutus ja taloudellinen arvo

Uuden talouden muotojen keskeinen idea on yhteistuotanto. Se tarkoittaa, että palvelut ovat tehokkaimmillaan silloin, kun niiden tuotantoa leimaa tunne vastavuoroisuudesta: palvelun vastaanottajan toiminta on ratkaisevaa palvelun muodon kannalta (Boyle & Harris 2009; Parks ym. 1981). Koska kyse on vuorovaikutuksesta, tuotannon ja tuotteen erottaminen on mieletöntä. Tällainen sosiaalisen arvontuotannon idea korostaa lähellä tuottamisen ja yhteisön toiminnan merkitystä.

Modernin ajan sosiaalisen ontologian perusjäsenyksessä todellisuutta hallitsee valtion ja markkinoiden sfäärien muodostama dikotomia: valtio takaa järjestyksen ja mahdollistaa näin markkinoiden toiminnan sekä toisaalta jakaa uudelleen osan markkinatalouden tuottamista resursseista. Markkinat ja valtio täyttävät näin talouden kannalta merkittävän tilan, eikä muulle toiminnalle osata antaa tilaa keskustelussa (Miller 2004). Poliitiikka jäsentyy markkinoilla toimivien yksilöiden oikeuksien ja valtion suvereniteetin välisenä rajanvetona. Vaikka joskus todetaankin, että ihmisten yhteenkuuluvuuden tunne ja luottamus näyttävät selittävän taloudellista menestystä (Halpern 2010; Whiteley 2000; The World Bank 1998), taloustieteen valtavirta sivuuttaa tämän sosiologisemman keskustelun.

Yhteisöllisten ja itseorganisoituvien talousmuotojen ymmärtäminen taas edellyttää taloudellisen ja talouden ulkoisen välisten alueiden eronteon madaltamista. Sosiaalinen todellisuus ei tyhjene valtioiden ja markkinoiden sfääreihin, vaan on välttämätöntä tutkia ja kehittää ihmisten välitöntä vuorovaikutusta, kanssakäymistä ja lähi-

yhteisöjä. Monenlaisissa solidaarisuustalouden keskusteluissa keskeisiksi teemoiksi nousevatkin yhteisöllisyys, yhteisöjen vahvistaminen ja oma-varaisuus (Seyfang & Longhurst 2016). Yhteisön rakentamisen yksinkertainen idea on luoda järjestelmä, jossa lähellä elävien ihmisten auttaminen ja heiltä avun pyytäminen on luonnollista. Tätä kutsutaan joskus ”sosiaalisten sidosten jälleenrakennukseksi” (Boyle & Bird 2014, 17).

Kaupallisen jakamistalouden käsitys yhteisöistä on erilainen sekä ontologisesti että vuorovaikutuksen käsitteellistämisen näkökulmasta. Jakamistalouden perustava *ontologinen* kuvaus nojaa perinteiseen tarinaan, jossa ”yksilöillä on jotain omaa, josta on rahallista hyötyä” (Jakonen 2013). *Vuorovaikutus* jakamistaloudessa taas perustuu yksilöiden jatkuvaan vertaisarviointiin ja ”arvosteluihin”. Arvioinnin myötä maineesta tulee eräänlainen ulossulkemisen menetelmä, jonka perusteella ihmisen mahdollisuudet järjestelmässä pitkälti määräytyvät. Jakamistaloudessa korostuvat nykyajalle muutenkin tyypilliset paineet yksilölliseen maineenhallintaan (Hearn 2010; Rodden 2006, 75), tyypillisesti digitaalisessa muodossa. Joidenkin tutkijoiden mukaan maineesta on tulossa yleisempi arvon standardi (Arvidsson & Peitersen 2016, 8–9), kun tuotannon painopiste siirtyy materiaalisista hyödykkeistä sosiaalisiin hyödykkeisiin.

Arvontuotanto ja taloudellinen kaappaus

Jakamistalouden innovaatiot usein esitetään ikään kuin tyhjästä syntyneinä. Tavallaan yksittäisen alustan näkökulmasta näin onkin. Laajemmasta näkökulmasta on kuitenkin kysyttävä, mitä kaupallisen jakamistalouden toiminta edellyttää. Kaupallisen jakamistalouden toimintamalleja voidaan nimittäin lukea arvon kaappauksina, joissa ihmisten yhteistyössä rakentaman luottamuksen välityksellä muodostunut sosiaalinen arvo otetaan haltuun. Kyse ei toki ole jakamistaloudelle spesifistä kysymyksestä, vaan osasta pitkää

jatkumoa: kapitalismin voi sanoa aina perustuneen olemassa olevien toimintojen ”aitaamiseen” ja tavarastamiseen (Bruun ym. 2009).

Jakamistalouden tyypillisessä kertomuksessa jokin uusi teknologinen alusta mahdollistaa ihmisille uudenlaisia (tehokkaampia, sosiaalisempia) toimintatapoja. Vaihtoehtoinen näkökulma on, että kaikki toiminta, erityisesti yhteisöllinen toiminta, perustuu sosiaaliseen kanssakäymiseen arvontuotannon perustana. Kaupalliset toimijat pyrkivät sitten kaappaamaan tätä arvoa. Myös jakamistalouden kannalta keskeinen ”mainetieto” on yhteisöllisesti tuotettua.

Yhteinen ja itseorganisoitu tulee näin ajateltuna ”ensin”: kaupallisen talouden tehtävä on vain organisoida ihmisten vallitsevaa sosiaalista kanssakäymistä voiton tuottamisen mahdollistamiseksi. Tällöin kyse on arvon siirtämisestä alustan haltijalle. Alustojen hallinta tarjoaa uskomattoman hyvät mahdollisuudet tällaiseen vuokraperijän asemaan. Eräs tapa tutkia jakamistalouden ja solidaarisuustalouden eroa onkin alustojen hallinta: palautuuko luotu arvo alustan yksityiselle omistajalle vai sille yhteisölle, joka luodun arvon on tuottanut?

Esimerkiksi Airbnb:n, joka on varmasti yksi kaupallisen jakamistalouden tunnetuimmista toimijoista, menestys on ollut mahdollista vasta sohasurffauksen ja kodinvaihdon kaltaisten systeemien ansiosta. Ne ovat luoneet ja valtavirtaistaneet tuntemattomien kodeissa yöpymiseen liittyviä kulttuurisia toimintamalleja ja toimintakodeja, minkä jälkeen Airbnb on muuttanut nämä kulttuuriset mallit liiketoiminnaksi, marginalisoiden samalla aiempia toimintatapoja.

Osittain kaappaus on diskursiivinen ja liittyy jakamistalouden käsitteeseen. Kaupallisen jakamistalouden itsestään tuottamalle narratiiville on hyödyksi tulla kuvatuksi osana samanlaista ilmiötä kuin yhteisöjen vahvistamiseen pyrkivät

spontaanit ja ei-kaupalliset hankkeet. Tällöin suhde taloudelliseen voittoon ja yhteiskunnallisiin ihanteisiin pyritään häivyttämään taka-alalle.

Useimmiten solidaarisuustalousjärjestelmät pystyvät kuitenkin suojautumaan kaappauksilta. Niiden tuottama taloudellinen arvo on usein yhteismitatonta virallisen talouden kanssa (kuten esimerkiksi aikapankin aikavaluutta), ja usein voiton tekemistä ja kaupallisia pyrkimyksiä on rakenteellisesti rajoitettu.

Solidaarisuustalouden ja jakamistalouden välillä tapahtuu myös huomaamattomampia liukumia. Hyvä esimerkki tästä on englantilainen Spice-järjestelmä. Siinä vapaaehtoistyöstä saa palkaksi aikapankkien tapaan ”aikavaluutaksi” kutsuttuja seteleitä, jotka toimivat etuseleinä järjestelmässä mukana oleviin kaupallisiin palveluihin (Spice 2017). Spice mainostaa näkyvästi itseään julkiselle sektorille, sanoen pystyvänsä ”tuottamaan vapaaehtoisia”. Spice-järjestelmän käyttämä vertaistuotannon retoriikka kuulostaa solidaarisuustaloudelta, mutta askel kohti kaupallista jakamistaloutta on selvä. Kyse on aikapankkien arvoidean ottamisesta käyttöön vapaaehtoissektorin työvoiman mobilisaation tarpeisiin. Ydinkysymys kun ei ole niinkään ”tuotetun” vapaaehtoistyön volyyymi, vaan aikapankkien kyky operoida nojautuen omaan, *poliittisista* lähtökohdista nousevaan arvokäsitykseensä.

Laajenemisen tavat

Jakamistaloudella ja solidaarisuustaloudella on myös erilainen tapa ja mahdollisuus kasvaa. Jakamistalouden organisaatiot ovat liikeyrityksiä ja voivat sikäli kasvaa periaatteessa kuinka isoiksi tahansa. Alustoilla voi aivan hyvin olla kymmeniä miljoonia käyttäjiä. Jakamistalouden kasvusta on tähän asti seurannut ainakin kasvanut julkisuus, joka on tuonut mukanaan myös työntekijöiden oikeuksien kannalta epäilyttäviä tapauksia ja niiden myötä tarpeen ja halun näiden toimintojen säätelylle eri puolilla läntistä ja pohjoista maailmaa.

Yhteisöihin nojaavilla solidaarisuustalouksilla sen sijaan on vuorovaikutuksen muotojen asettamia luontaisia kasvun rajoja. Solidaarisuustalouden systeemit lukitsevat tuottamaansa arvoa yhteisön sisään. Jos tällainen järjestelmä kasvaa tietyn rajan yli, se menettää paikallisen muotonsa ja näin käytännöllisesti katsoen lakkaa olemasta. Solidaarisuustalouden aloitteiden kasvamisen muotoa onkin luonnehdittu ”kristalliskaalautumiseksi” (Helfrich 2013, 14–15): järjestelmät pysyvät pieninä, mutta kiinnittyvät ja limittyvät toisiinsa. Kun solidaarisuustalouden toiminnot alkavat vastata monenlaisiin tarpeisiin, solidaarisuustalous on kasvanut, mutta kasvu ei tapahdu niin, että yksi alusta tai aloite kasvaisi rajatta.

Solidaarisuustalouden toiminnoille ominaista on myös nopeus, hetkittäisyys ja päällekkäisyys. Esimerkiksi Yhdysvaltojen aikapankkeja kartoittaneessa tutkimuksessa havaittiin, että yli puolet (55 %) järjestelmistä oli ollut olemassa alle kahden vuoden ajan, minkä lisäksi kolmasosa oli ollut olemassa 3–5 vuoden ajan (Lasker, Collom & Kyriacou 2011). Tällaiset järjestelmät siis sekä syntyvät että hiipuvat nopeasti.

Toisaalta hankkeet eivät synny tyhjiössä tai yksitään, vaan luonnollisena osana suurempia solidaarisuustalouden verkostoja. Esimerkiksi Suomen aikapankkitoiminta käyttää kirjanpitoalustanaan Etelä-Afrikasta käsin toimivaa globaalia Community Exchange Systems -järjestelmää. Lyhyen elinkaaren projekteja voidaan näin tulkita laajemman idean tilapäisinä ilmentyminä. Tästä syystä niitä ei tarvitse ymmärtää niin tilapäisinä tai lyhytjänteisinä hankkeina kuin mihin niiden lyhyt elinkaari viittaa.

Lopuksi

Jakamistalouden ja solidaarisuustalouden rajanveto ei ole ongelmaton, koska liukumia ja erilaisia kommodifikaatiopyrkimyksiä nähdään jatkuvasti. Esimerkeistä käyvät jotkin talousromahdusten

jälkeen esiintyneet järjestelmät (Powell 2002) tai epäkaupalliset mutta poliittisesti orientoitumattomat vaihtoyhteisöt (Venäläinen 2016).

Rajanvedolla on kuitenkin merkitystä monestakin syystä. Ensinnäkin ilmiöiden ymmärtäminen edellyttää, että niitä tulkitaan myös käyttäen toimijoiden omien käsitteitä. Solidaarisuustalouden toimijat korostavat tyypillisesti nimenomaan toiminnan poliittista luonnetta ja arvolähtökohtia erotuksena jakamistaloudesta, mikä luonnollisesti tuottaa myös omanlaisiaan kategorisointeja. Esimerkiksi joensuulainen vapaaehtoisvoimin toimiva kulttuurikahvila Laituri määrittelee kuuluvansa solidaarisuustalouteen lähtökohtiensa johdosta, mutta sen toiminta ei liity alustamuotoiseen jakamistalouteen.

Lisäksi erottelulla on merkitystä viranomaistoiminnan muovaajana. Jakamistalous tunnustetaan tällä hetkellä alisäännellyksi alueeksi. Erityisesti verokohtelussa ja vakuutuksissa on epäselvyyksiä. Viranomaistoiminta ei ole pysynyt nopeasti kehittyvien toimintojen perässä, ja jakamistalouden yritykset myös väistelevät sääntelyä ja omaa vastuutaan korostaen rooliaan pelkkinä alustoina.

Uutta sääntelyä näyttäisi olevan joka tapauksessa tulossa. Tällöin solidaarisuustalouden aloitteiden mahdollinen niputtaminen sääntelyssä jakamistalouden kategoriaan on ongelmallista, koska ne eivät perusluonteeltaan ole voittoa tavoittelevaa liiketoimintaa. Esimerkiksi aikapankkien verotusta voi pitää tämäntyyppisenä kategoriaongelmana. Usein solidaarisuustalouden järjestelmät ovat paikallisia aloitteita, ja siksi niitä olisi luontevampi tutkia nimenomaan paikallistalouden ja -politiikan kehikossa kuin valtakunnallisen sääntelyn yhteydessä. Sääntelyssä tulisi näkyä, että kyse on täysin erilaisista toiminnoista.

Lopuksi tutkimuksen kannalta relevanteinta on, että kuvaukset myös tuottavat todellisuutta. Yh-

teiskunnalliset käsitteet sekä niiden käyttötavat ja -kontekstit eivät ole ainoastaan parempia tai huonompia sosiaalisen todellisuuden kuvauksia: tässä mielessä ”tulkinta” voi edeltää ”todellisuutta”. Solidaarisuustalouksien nimeäminen tai nimeämättä jättäminen on näin myös politiikkaa. Solidaarisuustalouden tunnistaminen erilliseksi toiminnan kentäkseen on keskeinen asia koko toiminnan kannalta. Solidaarisuustalouden parissa pyritään nimenomaan tulemaan toisenlaisiksi taloudellisiksi toimijoiksi ”kuvitteleamalla taloutta toisin” (Gibson-Graham 2006b). Aivan samalla tavalla ”taloudellinen ihminen” on itseään vahvistava käsitys. Tutkijoiden olisikin tärkeää tunnistaa kategorioiden merkitys oman position rakentamisen kannalta ja ”jakamistalouden” kaltaisten kattokäsitteiden potentiaalisesti poliittinen merkitys.

Kirjallisuus

- ARVIDSSON, ADAM & NICOLAI PEITERTSEN. 2016. *The Ethical Economy. Rebuilding Value After the Crisis*. New York: Columbia University press.
- BOYLE, DAVID & SARAH BIRD. 2014. *Give and Take. How Timebanking is Transforming Healthcare*. Stroud: Timebanking UK.
- BOYLE, DAVID & MICHAEL HARRIS. 2009. *The Challenge of Co-Production*. Lontoo: NESTA / New economics foundation.
- BOYLE, DAVID, JULIA SLAY & LUCIE STEPHENS. 2010. *Public Services Inside Out. Putting Co-Production into Practice*. Lontoo: NESTA / New economics foundation.
- BRUNN, OTTO, TEPPU ESKELINEN, ILKKA KAUPPINEN & HANNA KUUSELA. 2009. *Immateriaalitalous. Kapitalismin uusin muoto*. Helsinki: Gaudeamus.
- CAFFENTZIS, GEORGE & SILVIA FEDERICI. 2014. "Commons Against and Beyond Capitalism". *Community Development Journal* 49:51, 192–1105.
- CAHN, EDGAR. 2004. *No More Throwaway People. The Co-Production Imperative*. Washington: Essential books.
- EISLER, RIANE. 2007. *The Real Wealth of Nations: Creating a Caring Economics*. San Francisco: Berrett-Koehler.
- GIBSON-GRAHAM, J.K. 2006a. *The End of Capitalism (as We Knew It). A Feminist Critique of Political Economy*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- GIBSON-GRAHAM, J.K. 2006b. *A Postcapitalist Politics*. Minneapolis: University of Minnesota press.
- GREGORY, LEE. 2015. *Trading Time. Can Exchange Lead to Social Change?* Bristol: Policy Press.
- HALPERN, DAVID. 2010. *The Hidden Wealth of Nations*. Cambridge: Polity Press.
- HEARN, ALISON. 2010. "Structuring Feeling: Web 2.0, Online Ranking and Rating, and the Digital 'Reputation' Economy". *Ephemera* 10:3/4, 421–438.
- HELFRICH, SILKE. 2013. "Economics and Commons?! Towards a Commons-Creating Peer Economy." Julkaisussa *Economics and the Common(s): From Seed Form to Core Paradigm*. A report on an international conference on the future of the commons. Heinrich Böll Foundation.
- JAKONEN, MIKKO. 2013. *Yksityinen jakamistalous*. <http://www.commonsi.fi/yksityinen-jakamistalous> (Luettu 15.2.2017).
- JAKONEN, MIKKO & TIINA SILVASTI. 2015. "Johdanto - Palvelukseen halutaan: Talouden uudet muodot". Teoksessa *Talouden uudet muodot*, Mikko Jakonen & Tiina Silvasti (toim.): Helsinki: Into Kustannus, 9–23.
- JOUTSENVIRTA, MARIA, TUULI HIRVILAMMI, MARKO ULVILA & KRISTOFFER WILEN. 2016. *Talous kasvun jälkeä*. Helsinki: Gaudeamus.
- LAHTI, VESA-MATTI & JENNI SELOSMAA. 2013. *Kaikki jakoon! Kohti uutta yhteisöllistä taloutta*. Jyväskylä: Atena.
- LASKER, JUDITH, ED COLLOM & CORINNE KYRIACOU. 2011. "Time Banks in the United States: Organizational and Membership Diversity." Paper presented at the annual meeting of the Society for the Study of Social Problems, Las Vegas, NV, August 20.
- MIES, MARIA & BENNHOLDT-THOMSEN, VERONIKA. 1999. *The Subsistence Perspective. Beyond the Globalised Economy*. Lontoo: Zed books.
- MILLER, ETHAN. 2004. *Solidarity Economics. Strategies for Building New Economies from the Bottom-Up and the Inside-Out*. http://base.socioeco.org/docs/doc-7377_en.pdf (Luettu 15.2.2017).
- MILLER, ETHAN. 2009. "Other Economies Are Possible: Building a Solidarity Economy." Teoksessa *Post-Capitalist Alternatives: New Perspectives on Economic Democracy*, toim. Ethan Miller & Michael Albert. Lontoo, Ontario: Socialist Renewal Publishing Project, 16–22.
- MILLER, ETHAN. 2010. "Solidarity Economy: Key Concepts and Issues". Teoksessa *Solidarity Economy I: Building Alternatives for People and Planet*, toim. Emily Kawano, Thomas Neal Masterson & Jonathan Teller-Ellsberg. Amherst, MA: Center for Popular Economics.
- NÖRGÅRD, JÖRGEN. 2013. "Happy Degrowth Through More Amateur Economy". *Journal of Cleaner Production* 38, 61–70.
- POWELL, JEFF. 2002. *Petty Capitalism, Perfecting Capitalism or Post-capitalism? Lessons from the Argentinian Barter Network*. ORPAS – Institute of Social Studies (The Hague) Working Paper 357.

- PARKS, ROGER, PAULA BAKER, LARRY KISER, RONALD OAKSESON, ELINOR OSTROM, VINCENT OSTROM & STEPHEN PERCY. 1981. "Consumers as Co-Producers of Public Services. Some Economic and Institutional Considerations". *Policy studies journal* 9:7, 1001-1011.
- POIRIER, YVON. 2014. *Social Solidarity Economy and Related Concepts. Origins and definitions: An International Perspective*. http://base.socioeco.org/docs/solidarity_economy_and_other_concepts-poirier-july-2014.pdf (Luettu 15.2.2017).
- RODDEN, JOHN. 2006. "Reputation and its Vicissitudes". *Society* 43:3, 75-80.
- SCHOLZ, TREBOR. 2014. *Platform Cooperativism vs. the Sharing Economy*. <https://medium.com/@trebors/platform-cooperativism-vs-the-sharing-economy-2ea737fb5ad> (Luettu 15.2.2017).
- SERKKOLA, EIRA. 2017. "Aikapankit ovat jakamistaloutta, mutta niissä ei liiku raha". *Kirkko ja Kaupunki* 2/2017, 8-9.
- SEYFANG, GILL & NOEL LONGHURST. 2016. "What Influences the Diffusion of Grassroots Innovations for Sustainability? Investigating Community Currency Niches". *Technology Analysis & Strategic Management* 28:1, 1-23.
- SEYFANG, GILL. 2003. "With a Little Help from my Friends: Evaluating Time Banks as a Tool for Community Self-Help." *Local Economy* 18, 257-264.
- SEYFANG GILL. 2004. "Working outside the Box: Community Currencies, Time Banks and Social Inclusion." *Journal of Social Policy* 33:1, 49-71.
- SPICE. 2017. *We create meaningful change in communities*. . <http://www.justaddspice.org/> (Luettu 15.2.2017).
- STAVRIDES, STAVROS. 2016. *Common space. The City as Commons*. Lontoo: Zed books.
- VENÄLÄINEN, JUHANA. 2016. *Sosiaalisen median kimpakyytiyhteisöt jakamistalouden rajapintoina*. Esitelmä Sosiologipäivillä 17.3.2016
- WHITELEY, PAUL F. 2000. "Economic Growth and Social Capital". *Political Studies* 48, 443-466.
- WORLD BANK. 1998. *The Initiative on Defining, Monitoring and Measuring Social Capital. Overview and Program Description*. Social Capital Initiative, Working Paper 1.